

Kapetan I klase
BRANISLAV ZIVLAK

„West Point Academy” kao mikroedukativni sistem

Polivalentna uloga armije u mirnodopskim, posebno u ratnim uslovima, daje joj veoma značajno mesto u strukturi svakog društva savremenog sveta. Zbog velikog značaja armije, svako društvo je zainteresovano za njenu organizovanost, naročito za borbenu sposobnost.

U okviru borbenog osposobljavanja jedne armije vaspitanje i obrazovanje zauzima značajno mesto u formiranju ličnosti vojnika, podoficira (mlađeg oficira), oficira i uopšte vojnih kolektiva. Zbog toga je neophodno posvetiti posebnu pažnju vaspitno-obrazovnom radu u armiji.

Vaspitno-obrazovni proces uslovljen je društvenom ulogom armije, kao oružane sile jednog društva. Vaspitanje oficira u toj armiji poseban je izraz vaspitanja društvenih snaga čije interese štiti ta armija. Stoga se najčešće i govori o karakteru vaspitanja jedne armije, a ne o karakteru vaspitanja u armiji uopšte. Istina, postoje neke zajedničke odlike vaspitanja u svim armijama jednog perioda ili jednog društvenog sistema. Tako je karakter vaspitanja u svim kapitalističkim armijama isti — buržoaski, u socijalističkim — socijalistički.

1. Sistem vojnog školstva u SAD

Karakter društvenih odnosa, naučno-tehnološka revolucija i fizionomija savremenog rata bitne su odrednice školovanja i usavršavanja savremenog oficira. Ti činioci deluju u svim savremenim armi-

jama. Istina, postoje zajedničke odlike vaspitanja u kapitalističkim armijama, ali među njima postoje značajne razlike koje se ogledaju u specifičnostima pojedinih zemalja i položaja armije u njima. Tako je, na primer, za armiju SR Nemačke značajna »specijalistička orijentacija i poslovična efikasnost u organizaciji i rukovođenju« ističe dr Borivoje Samolovčev. U vaspitanju oficira Grčke armije značajno mesto zauzima nacionalni romantizam protkan religijskim osnovama. Za armiju SAD veliki značaj predstavljaju »american pattern« (američki obrazac života) i doktrina »konflikta«, koji u velikoj meri determinišu vojnoedukativni sistem u celini.

Činjenica da je starešina nezamenljiv faktor savremene oružane borbe, dovela je do toga da u modernim armijama postoje veoma razvijeni školski sistemi po vertikali i po horizontali, koji obuhvataju nekoliko nivoa i mnoštvo profila vojnog vaspitanja i obrazovanja.

Strukturu sistema školovanja i usavršavanja oficira u američkoj armiji čine sledeće ustanove za vaspitanje i obrazovanje: (1) vojne akademije; (2) oficirske kandidatske škole; (3) civilni koledži sa akademskom i vojnom nastavom; (4) sistem stručnog usavršavanja oficira; (5) sistem višeg školovanja oficira koje se provodi u nekoliko značajnih visokoškolskih institucija.

Osnovno školovanje oficira u američkoj armiji provodi se u vojnim akademijama vidova: za potrebe KoV u Vojnoj akademiji KoV (WEST POINT); za potrebe RM u Pomorskoj akademiji (ANNA-POLIS) i za potrebe RV u Vazduhoplovnoj akademiji (COLORADO SPRINGS).

Školovanje u svim akademijama traje četiri godine. Po završetku školovanja pitomci se proizvode u čin potporučnika i dobivaju zvanje prvog stepena akademskog obrazovanja. Osnovni zadatak školovanja u akademijama jeste da pruži široko akademsko obrazovanje koje odgovara diplomu studenta prirodnih nauka, da buduće oficire pripremi za početne dužnosti i da im omogući uspešno školovanje na višim vojnim školama i na koledžima.

Vojne akademije se smatraju samo prvim stepenom obrazovanja u školskom sistemu i profesionalnom usavršavanju američkog oficira. Zato je veoma značajno naredno školovanje koje se provodi raznim vidovima i institucijama. Za dalji tok školovanja američkog oficira važan je uspeh u početnom stepenu školovanja, sposobnosti, inicijativa i snalažljivost u toku obavljanja službe u trupi. Pre dolaska u neku od viših škola, američki oficir mora provesti na službi od 8 do 25 godina u nižim jedinicama, komandama i štabovima. Više

školovanje provodi se u sledećim vojnim školama: Komandnoj i generalštabnoj školi KoV, Štabnoj školi oružanih snaga, Industrijskoj (Ekonomskoj) školi oružanih snaga i Nacionalnoj ratnoj školi.

Školovanjem oficirskog kadra rukovodi Konsultativni vojni komitet. On prema zahtevima američke doktrine određuje osnovni smer školovanja, usklađuje sve probleme vezane za vojno školstvo. Vojni komitet čine po jedan predstavnik vida oružanih snaga, pet saradnika iz Ministarstva odbrane, predstavnici Saveta za obrazovanje SAD, sekretar udruženja za narodno prosvetčivanje i predstavnici iz građanskih organizacija. On se nalazi u okviru Ministarstva za odbranu, koji ga imenuje na tri godine.

2. Vojna akademija KoV mikroedukativni sistem

Osnovno školovanje za potrebe KoV provodi se u Vojnoj akademiji »West Point«. U ovu akademiju primaju se muškarci i žene koji ispunjavaju opšte i posebne uslove. Opšti uslovi su da kandidati mogu biti oba pola, uzrasta od 17 do 22 godine, da nisu oženjeni ili udati, da su određene visine, zdravstveno sposobni za vojnu službu, što utvrđuje nadležna vojnolekarska komisija, i da imaju završenu srednju školu. Iako ispunjava opšte uslove za prijem u VA, kandidat mora da ima i nominaciju (preporuku). Posle dobijanja preporuke, konkursna komisija ispituje ostale podatke kandidata. U ostale podatke spadaju: rezultati školovanja u građanstvu, preporuke školskih organa, rukovodilačke sposobnosti, akademska dostignuća i dr. Osim kandidata koji konkurišu iz građanstva izbor se vrši i od kandidata iz rezervnog sastava, sinova poginulih veterana i vojnih invalida i ponovnim prijemom nekadašnjih pitomaca.

Život savremenog čoveka, prema tome i savremene armije, bazira se na primeni dostignuća nauke i tehnike. Zbog toga je permanentno obrazovanje i vaspitanje osnov svake profesije, pa i vojne. Polazeći od ovog stava, namena Vojne akademije KoV armije SAD je da pripremi pitomce za poziv oficira, za službu u armiji SAD, obezbeđujući mu potrebno obrazovanje, saglasno zadacima i potrebama KoV i armije SAD kao celine.

Zato stalni sastav akademije mora obezbediti ne samo potpunu i kvalitetnu realizaciju nastavnog plana i programa već i to da pitomci imaju osećaj dužnosti, časti i lojalnosti i da su fizički spremni i sposobni za sve napore oficirskog poziva. Ovaj veoma važan zadatak traži savršenu organizaciju i tok školovanja.

Za vreme četvorogodišnjeg boravka u akademiji obavezno se izučavaju sledeći predmeti: matematika, osnovi geodezije, fizička geografija, fizika, mehanika, hemija, ekonomija, elektrotehnika, psihologija, engleski i jedan strani jezik (francuski, portugalski, španski i ruski), građevinarstvo, materijalno snabdevanje, istorija ratne veštine, međunarodni odnosi, pravo, taktika i fizička obuka.

Pored izučavanja ovih predmeta pitomci u toku školovanja posećuju ustanove, jedinice, stažiraju u trupi, prisustvuju drugim oblicima rada koji se organizuju u jedinicama, što omogućava ispunjavanje osnovnih ciljeva i zadataka školovanja i pripreme za početne dužnosti u jedinicama.

Naučno-tehnološka dostignuća i drugi faktori u suštini menjaju zahteve u obrazovanju uopšte, posebno u obrazovanju savremenog oficira. Iz toga proizlazi osnovno opredeljenje u savremenom školovanju oficira — uspešno ovladati stručnim, tehničkim i specijalističkim predmetima. U vojnim akademijama SAD oko 70 odsto pitomaca svake godine mora se opredeliti za studije jednog od glavnih predmeta iz domena prirodnih nauka, tehnike ili matematike. Samo oko 30 odsto pitomaca može izučavati predmete iz oblasti humanističkih i društvenih nauka.

Izučavanjem glavnog predmeta pitomci treba da prošire i prodube znanja iz pojedinih nastavnih područja, što obezbeđuje potrebnu osnovu za lakše usmerenje u budućoj karijeri, za dalje školovanje i za lakše uklapanje u obavljanju profesionalnih dužnosti. Od 70 odsto pitomaca koji se moraju opredeliti za glavni predmet iz oblasti prirodnih nauka, tehnike ili matematike, njih 40 odsto mora izabrati glavni predmet iz jedne od tehničkih disciplina, a 30 odsto iz oblasti jedne od fizikalnih nauka, matematike ili operativne analize. Od broja pitomaca koji se opredele za studije jednog glavnog predmeta iz oblasti humanističkih i društvenih nauka oko 10 odsto se mora opredeliti za izučavanje glavnog predmeta iz oblasti analitičkog rukovođenja, a ostali iz bilo koje druge društvene nauke.

Težišni organizacioni oblik nastave je seminarski rad, jer se smatra da se njime postiže svestrana aktivnost, inicijativa i samostalnost u nastavi. Raspored rada i broj pitomaca u jednoj nastavnoj grupi omogućavaju ovakav način rada. Oko 60 odsto ukupnog vremena za nastavu i učenje namenjeno je za individualni rad, što omogućava da se putem seminara obrađuje veliki deo nastavnog gradiva. Nastavna grupa najčešće broji od 10 do 15 učesnika koji su raspoređeni prema sklonostima i sposobnostima, što omogućava aktivno učešće u nastavi svakog pojedinca. Organizacijsko-formacij-

ska struktura škole postavljena je tako da od samog početka školovanja pitomcima omogućuje uvežbavanje i sticanje navika u rukovođenju i komandovanju. Najviša pitomačka jedinica jeste brigada koja se deli na dva puka, pukovi na bataljone i dalje na čete. U svakoj četi nalaze se pitomci svih klasa, muškarci i žene zajedno. Ovim formacijama komanduju pitomci uz asistenciju drugog osoblja vojne akademije. Na ovim dužnostima se ocenjuje sposobnost pitomaca za komandovanje i rukovođenje. Pored toga, pitomci se ocenjuju i iz nastavnih predmeta. Ocenjivanje je svakodnevno, a svodi se sedmično — što doprinosi razvijanju takmičarskog duha. Na kraju svake godine i na kraju školovanja utvrđuje se rang pitomaca koji ima znatan uticaj na izbor i raspored u pojedine rodove, dužnosti i buduće školovanje u višim vojnim i drugim školama.

Najznačajnije mesto u prvoj godini školovanja zauzima vojna obuka i osnovno vojno obrazovanje. Cilj školovanja u ovoj godini mogao bi se svesti na sledeće: jačanje samodiscipline, osposobljavanje pitomaca za efikasno organizovanje vremena i rada, razvijanje sposobnosti pitomaca za brzo i pravilno procenjivanje i pravovremeno reagovanje i izgrađivanje uzornog vojničkog ponašanja i izgleda. Prva godina predstavlja period testiranja i navikavanja pitomaca da uče i rade pod pritiskom koji im nameće vojnička disciplina.

Na početku druge godine školovanja pitomci se upućuju na praktičnu obuku u jedinice. Za vreme tog dela obuke oni se upoznaju sa: životom vojnika, radnjama i obavezama u jedinici, vršenjem službe, opsluživanjem tehničkih sredstava i drugim poslovima koje će obavljati u budućem radu. U ovoj godini školovanja pitomci imaju više vremena za sport i slobodne aktivnosti, a manje za osnovnu vojnu obuku. Smatra se da je ova godina prelomna i da je ova promena u školovanju oficira dobro došla, jer su je zaslužili valjanim radom u prvoj godini.

Kao i u toku ranijeg perioda školovanja, pitomci treće godine u letnjem periodu imaju praktičnu obuku. U toku ove obuke oni se upoznaju sa osnovnim dužnostima oficira pojedinih specijalnosti, kako bi se lakše opredelili za svoju karijeru. Po završenoj praktičnoj obuci pitomci odlaze na odmor, a posle odmora počinje teoretska nastava. U ovom periodu vaspitanja i obrazovanja oni primaju veće vojničke odgovornosti. Biraju se za starešine pitomačkih brigada i komanduju pitomcima prve nastavne godine. U ovom važnom poslu oni se osposobljavaju u rukovođenju i već na taj način »obavljaju« osnovne dužnosti koje ih očekuju u oficirskoj karijeri.

Stečena praktična i teoretska znanja omogućuju pitomcima četvrte godine školovanja da obavljaju dužnosti podoficira u jedinicama KoV i pitomačkim brigadama (sa pitomcima prve i druge godine školovanja). U toku praktične obuke u trupi, pitomci izvođe obuku sa vojnicima, vrše dužnost oficira straže, privikavaju se na uslove oficirskog poziva (ponašanje, ceremonijal, red u oficirskoj menzi i drugim ustanovama).

Pored muškaraca u Vojnoj akademiji KoV školuju se i žene. Prva generacija žena-pitomaca završila je Vojnu akademiju KoV 1980. godine i raspoređena je na dužnosti prema potrebama kopnene vojske armije SAD. Američki vojni teoretirači ističu da zajedničko školovanje žena i muškaraca doprinosi povećanju prestiža i reputacije Vojne akademije KoV. Prema najnovijim američkim podacima to zajedničko školovanje obezbeđuje zdravlje i snagu koji su neophodni za napredak i obavljanje službe u složenim situacijama. U dosadašnjim zajedničkim aktivnostima žene su ravnopravne sa muškarcima, rade iste poslove, ponašaju se na isti akademski način kao i muškarci i privikavaju se jedni na druge. Dosadašnja istraživanja su pokazala da se žene bolje prilagođavaju od muškaraca, jer muškarci u većem broju napuštaju Akademiju, posebno u završnim godinama školovanja. Žene su manje sklone povredama (telesnim, radnim, discipline) i odsustvovanju sa nastave. Međutim, i danas ima određenih psiholoških problema u Akademiji, koji se izražavaju u negativnom odnosu muškaraca prema ženama, a čiji je uzrok, pre svega, muški ponos.